

20.

1734, 24^a

DISSERTATIO
DE

STVPRO
IN MENTE CAPTAM
COMMISSO

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
LIPSIENSIS CONSENSV
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SISTIT

D. CHRISTIANVS GOTTOFREDVS
SCHMIDIVS

RESPONDENTE

HENRICO Sebrecht Steinbach,
MARTISBURG. MISN.

LIPSAE D. IV. MAII MDCC XXXIV.

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

DSSERTATIO
DE
STVRO
IN MENTE CAPTAM
COMMISSO
QVAM
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
LEPENSIS CONSVLVS
PABLICO ERADYTORVM EXAMINE
SISTIT
D. CHRISTIANVS GOTTORPVS
SCHMIDIVS
RESPONDENTE
HENRICO SEBASTIANO
MARTINVS MRN.
LEPZE T. IV. MAH MDCCXXXV.
EX OFFICINA LANGENHEIMIANA

SYLLABVS DISSERTATIONIS.

- §. I. *Methodus tractationis dicitur. Ad affinia potiora mentis captioni referuntur 1) nimius atque immodicus amor, 2) ebrietas, 3) dormientes.*
- §. II. *Describitur Amor. Nimius atque immodicus, qui species mentis captivis seu furoris.*
- §. III. *Nimio atque immodico amore amans, qui stuprat mentem captam, ordinaria poena non est plectendus.*
- §. IV. *Poculo amatorio dato interdum ad amorem flectere allaborant. Quae pocula apud ICros et Medicos nota.*
- §. V. *Qualis poena locum habeat in philtrum porrigente? Quae iure Ciuili et Saxonico veteri dura.*
- §. VI. *Quae philtri poena a ICris ex aequitate attemperata.*
- §. VII. *Nec non in eo, qui magicis artibus incantatus et stimulus cum mente capta rem habet.*
- §. VIII. *Quid si vero quis conciliandi amoris ergo puellae poculum amatorium propinauerit, et ex hoc puella cognita in dementia incidit, an ex nostra Constitutione plectendus?*
- §. IX. *II. Ad ebrietatem sit transgressio, quae species quasi furoris. Virum ebrius, stuprans mentem captam, ut furiosus, non sit puniendus.*
- §. X. *Mitior ab aliis in ebrio statuitur poena.*
- §. XI. *Quis ebrius intelligatur? Summe ebrius delinquens non ordinaria poena castigandus.*

- §. XII. *Circumstantiae tamen, et an dolus adsit, bene ponderandae.*
- §. XIII. *Modice ebrius et stuprans mente captam ordinariam luit poenam.*
- §. XIV. *Modice ebrius, simul ac sobrius dolo inebriatam ac dormientem stuprans punitur ex hac lege.*
- §. XV. *Non ita puniendus, si subito reapse morbo correpta puella.*
- §. XVI. *Non tamen videtur ex lege nostra teneri, qui dolo aliorum inebriatus, dementem stuprat.*
- §. XVII. *III. Dormientes furiosorum vel mente captorum nomine veniunt ac iniuriam patiuntur, eodemque cum mente captis iure gaudent.*
- §. XVIII. *Dormientes in delictis non obligantur. Nisi ratihabitis vel culpa accesserit.*
- §. XIX. *Ex eadem Iuris ratione noctambulones, mente captorum similes, a poena eximuntur.*
- §. XX. *Stuprata puella dormiens iuramento ignorantiam suam comprobat.*
- §. XXI. *Transitio fit ad stupidos, seu stolidos, tanquam analogam mente captorum. Quorum apud Ictos varia denominatio. Horum descriptio. Non sub nomine mente captorum comprehenduntur.*
- §. XXII. *Stupidus vel stolidus mente captae stuprator subiacet Constitutioni Saxonicae, et poenae ibidem statutae; licet interdum mitigetur. Nec locum habet poena Constitutionis ratione stupratoris, si stupida fuerit stupro commaculata.*
- §. XXIII. *Nisi stupiditas vel stoliditas tanta sit, ut potius ad demeritiam sit referenda.*

PROLOGVS
AD
BENEVOLVM LECTOREM.

Somissi memor, in *Dissertatione Inaugurali Iuridica* d. 23. Octobr. 1727. ad *Constitutionem XXVI. Part. IV.* De stupro in mente captam commisso, in *Acroaterio Ictorum Lipsiensium* habita, a me dati, de affinis huic delicto, et quae a *Iuris Interpretibus* huc propter materiae conuenientiam referantur, peculiari actum iri *Schediasmate*, nunc Candide Lector, quicquid ad propositum facere visum, Tecum communico. Non quidem *cramben* bis coctam apponendi, et datas iam *Legales*

les huius delicti definitiones, nec non allegatam et probe ponderatam in Constitutione dicta Saxonica, poenam statutam, simul atque concordantem cum aliis aliarum Prouinciarum sanctis legem Saxonicam ex priori dissertatione hic repetendi est animus, potiora saltem et quae ad delictum hoc imprimis collineare videntur, affinium momenta perlustrasse, et Schediafina, non autem perpetua et perpolita ad saepe laudatam Constitutionem Saxonicam Commentaria dedisse mihi sufficiet. Vale.

Q. D. B. V.

DE

STVPRO IN MENTE CAPTAM
COMMISSO.

§. I.

Methodus translationis dicitur.

Non semper distortam ad mentis captionem requiri cerebri organorumque, per quae anima operatur, dispositionem, et rationis usum impeditum, vt HENRICVS BROUVERVS describit mente captos, a) sed etiam ratione effectuum quosdam sanae alias mentis, si caeteras in censum vocaueris vitae actiones, inuenies homines, deprauata laborantibus mentis ratione omnino assimilandos. Longam quidem eorundem, vel si malueris innumeram seriem praecipita-

a) De Iure Connubior. Libr. I. Cap. 4. n. 1.

ta et ad propriam saepe ruinam tendentia consilia pro-
dunt, et oleum et operam perderem, si vel Ethicorum
munia suscipiens, omnem actionem, quae propriae con-
trariatur conseruationi e tali mentis vesania scaturiginem
hauisse suam asseuerarem, id quod potius, ad scopum the-
matis Iuridici non referendum, aliorum scholis ero reli-
cturus, in eo saltem enodando sollicitus, quod a Iuris An-
tistitibus *κατὰ ἀνάλογον* huc fuit relatum. Numero au-
tem mente captorum vel furiosorum, seu vt loqui amant,
iisdem affines quasi adscribuntur a nonnullis Iuris Interpre-
tibus cum primis 1) nimio atque immodico amore aman-
tes, 2) Ebrii, et 3) Dormientes, relictis aliis aliorum dis-
quisitioni speciebus, vel subtilioribus, vel sub his generi-
bus pariter comprehensis.

§. II.

Ordinatum amorem, quem alias *affectum appetitus*
concupiscentis, quo bonum placet appetitui sensitiuo descri-
bit ANTONIVS ITERVS a) hic loci intellectum
non volumus, sed *immodice nimiumque se exerentem affe-*
ctum deprauati appetitus concupiscentis, quo praeter ratio-
nem aliquid apparenter bonum placet appetitui sensitiuo,
putamus. Quo venit, vt et antiqui amorem hunc ni-
mium furoris speciem crediderint, hinc CICERO de hoc
amore loquens: b) *Maxime, inquit, admonendus est, quan-*
tus sit furor amoris; omnibus enim ex animi perturbationi-
bus est profecto nulla vehementior. Ipseque VIRGI-
LIUS c) infelicem Didonis amantis statum canens:

Vrur infelix Dido totaque vagatur
Urbe furens.

A 2

idem-

a) In Synopsi Philosophiae Moralis Libr. II. Cap. I. §. 3.

b) Libr. IV. Quaest. Tusculan. §. 75.

c) Lib. IV. Aeneid. 68.

*Ad affinia po-
riora mentis
captioni refe-
runtur, 1) ni-
mius atque
immodicus
amor, 2) ebrie-
tas, 3) dor-
mientes.
Describitur
amor*

*nimius atque
immodicus*

*qui species
mentis captio-
nis seu furo-
ris.*

idemque alio loco d)

Ardet amans Dido, traxitque per ossa furorem,
furoris mentionem iniicit, miseriamque dolet. *Quam*
amantium conditionem miserrimam infelicissimamque
pronunciat PROPERTIVS: e)

Durius in terris nihil est, quod viuat amante,
Nec modo, si sapias, quod minus esse velis.

vt exinde in prouerbium consona uocum aequalitas: *aman-*
tes amantes, abiisse credatur. Quare non immerito BAL-
DVS, f) quem BENEVENVTVS STRACCHA
ICTus Anconitanus, g) propter ingenii acumen summis
effert laudibus, scribit: *Philosophicum esse non muliebre, hu-*
iusmodi affectum intra debitos limites carcerare. Respe-
xit procul dubio BALDVS ad Cap. IV. Nouellae 74. ubi
ipse Imperator IVSTINIANVS concedit, *quod nihil fu-*
rore amoris uehementius, quem retinere Philosophiae sit
perfectae. Quin imo *αγαπη* licet et propter votum ca-
stitatis amoris vim, vt creditur, non expertus IOSEPHVS
MASCARDVS h) cum Baldo conqueritur: *Quod amor*
puellarum rectum subuertat iudicium, cum ille mentem, vt
loquitur PETRVS HEIGIVS, i) non tantum oppugnet,
sed et saepe expugnet. In eandem ire sententiam, et in
hoc carnis delicto veniam ex eodem capite dare videtur
IO-

d) ibid. 101.

e) Libr. II. de Exclusionem 9. et 10.

f) ad Leg. 8. Cod. de Impub. et aliis Substitut.

g) In Tractatu de Mercatura Tit. de Decoctoribus n. 1. et 21. p. m.
435. et 438. Edit. Amstelodam. 1669.

h) In Conclus. Probation. Volum. I. Conclus. 86. n. 20. p. m. 135.
Edit. Francof. 1703. Erat autem hic celeberrimus Seculi XVI.
ICTus, Clericus et Protonotarius Apostolicus.

i) Quaest. Part. postter. Qu. 38. n. 68. p. m. 335.

IOHANN. HARPRECHT k) qui in additionibus ad IULIVM CLARVM ita casum format: *Addenda hoc loco et illa est perquam elegans quaestio; utrum virgo, quae amoris oestro percita amanti copiam sui fecit, censeatur meretrix, adeoque turpis persona; ut propterea a testatore (fratre eius vel sorore praeteritis,) haeres institui non possit?* Eam pro persona turpi et meretrice habendam negat. Varia delirantis amoris exempla, cum ex historia Sacra, tum profana congestit, magnoque, ut solet, allegationum cumulo munitus Decisioni XXIII. inferuit NICOLAUS BOERIVS. l)

§. III.

Si itaque nimium amans stuprauerit puellam mente captam, ob singularem forsitan, formae speciem, aliamue causam eam deperdite ardens, quaestio subnascitur: Num poena ordinaria in stuprum, cum mente capta commissum, statuta, sit infligenda? Negatiuae subscribendum putarem; quia eiusmodi homines nimio eoque ardentiori amore flagrant, non ex mentis sententia, sed furore quodam concitati feruntur, *Furor autem et libido et amor aequiparantur, ut asserit BENEDICT. CARPZOVIVS, qui et adulterii reum ex hoc capite mitiori censet plectendum poena.* a) Quo amore furibundo venit, ut vel in magicis interdum artibus praesidium quaerant amantes, velut prolixius allegat, variorum Doctorum suffragiis innixus, casum, in mitiorem sententiam inclinans PETRVS CABALLVS b) et id auxilio diaboli impetrare allaborent, quod

*Nimio et immo
medico amor
amans, qui
stuprat ment
captam, ordi
naria poena
non est ple-
tendus.*

A 3

k) Addition. dictar. Quaestion. 50. n. 18. p. m. 47.

l) Vid. eiusdem Decision. Burdegalenf. Decif. allegat. 23, n. 75. circa medium p. m. 53. Edit. Lugdun. 1566.

a) In Criminal. Part. II. Quaest. 61. n. 60.

b) In Resolut. Criminal. Centur. III. Caf. 223. n. 27. seqq. p. m. 36. Edit. Francof. 1613.

quod vel hominum circumspectio, vel virtutis amor ipsis denegavit. Illos vero qui magicis artibus auxilium praefiant ad amorem conciliandum, cum aliquid contra salutem hominum machinentur, et animos pudicos ad libidinem flectant, interdum pro circumstantiarum ratione esse capite puniendos tradit MATTHIAS BERLICHIVS c) Ordinariae tamen poenae illum eximunt ex amoris rabie delinquentem idem CABALLVS d) MARIVS GIVRBA e) CARPZOVIVS f) et TOBIAS GRANZIVS, g) quorum posterior mentem suam in hanc exponit sequentibus sententiam: *In illis qui tali amore sunt perciti, omnia iura, quae in furioso sancita sunt, secundum graduum quidem diuersitatem, obseruanda esse, statuant plurimi.* Maxime vero veniam sibi dandam postulat casus, si amor phar-
 macis venereis fuerit prouocatus, id quod adhuc pluribus dederunt probatum PAVLVS ZACCHIAS, h) MICHAEL HAVEMANNVS, i) et CLAVDIVS BERTAZZOLIVS in additionibus ad BARTHOLOMAEVM BERTAZZOLIVM, k) cum ab ordinaria poena

c) Part IV. Concluf. 5. n. 65. p. m. 50. Edit. Lipsf. 1670.

d) loc. citat. videfis IVL. CLARVM, qui in utramque partem et affirmatiuam et negatiuam exempla affert. Lib. V. Sentent. quaest. 60. p. m. 215. n. 10. Edit. Francof. 1613.

e) Ictus Messanensis, qui prolixam nimio amore percito scribit defensionem Consil. Criminal. 47. n. 8-20. talique poenam extraordinariam dictatam fuisse refert n. 35. 36.

f) loc. citat.

g) In Defension. Inquisitor. Part. II. Cap. 6. membr. 2. sect. 2. art. 5. n. 191. seqq. p. m. 145. Edit. Francof. et Lipsf. 1718.

h) In Quaestion. Medico Legal. Libr. II. Qu. 10. n. 46. p. m. 30. Edit. Francof. 1613.

i) In Gamolog. Synopt. Libr. I. Tit. 5. pos. II. p. m. 73. Edit. Francof. et Hamburg. 1672.

k) Ictus Ferrariensis Libr. I. Consil. 228. p. m. 435. sequ. Edit. Francof. 1602.

poena foeminam, ob vehementiam amoris pro suo amatore, res furto ablatas scienter recipientem a capitali (quae ibi in usu erat) poena absolendam iudicauerit BARTHOLOMAEVS CHASSENAEVS. l) Cuius etiam rei aequitatem iam prisca agnouit antiquitas. Hinc non dubitauit Tiberius Imperator Decium Mundum equestris ordinis Romae iuuenem, qui Paulinam formosissimam Saturnini Illustris Viri Coniugem, ex dolo et insidiis Sacrificulorum Isiacorum stuprauerat, non ordinaria, sed mitiori scilicet exilii poena castigare, ratus crimen eius in cupidinis impotentiam referendum; Sacrificulos vero Impostores in crucem egit, ut fuse narrat FLAVIVS IOSEPHVS. m)

§. IV.

Quem interdum quaeri amorem, reiectis et contemptis cupidinis moliminibus et machinationibus, vel artificiose compositis ad amorem conciliandum poculis, in confesso est. Id quod fieri posse probat, adductis pluribus ex historiarum exemplis, quod scilicet dato poculo amatorio vel philtro, uti apud Romanos saepius dicitur a) mulier sana ratione priuari, et ideo facilius ad stuprum adduci queat, FRANCISCVS NIGER CYRIACVS. b) Quae amoris pocula, ut docet PAVLVS ZACCHIAS c) ex aptis venenis conficiuntur, quae vel hominem infatuant, vel ob nimiam frigiditatem.

Poculo amatorio dato interdum ad amorem flectere allaborant.

Quae apud Icos, et Allicos nota.

l) In Commentariis ad Consuetudines Burgund. Francof. 1574. editis rubric. I. §. V. p. 13. p. m. 154.

m) In Antiquitat. Iudaic. Tom. I. Libr. 8. cap. 4. p. m. 506. seq. Edit. 1595.

a) Quid. de arte amand. Lib. II. 105. et 106.

Nec data profuerint pallentia philtro puellis,

Philtro nocent animis, vimque furoris habent.

b) ICtus Mantuanus Controuers. forens. Lib. III. Controuers. 434. n. 15. seqq. p. m. 133. Edit. Geneu. 1652.

c) Quaesl. Medico Legal. Lib. II. Tit. 2. Qu. 3. n. 16. p. m. 64.

gditatem, qua animantium cerebella occupant, et spiritus animales partim extinguunt, partim incrassant, et ita maximam inferunt noxam. In hoc tamen, ut loquitur IOH. BRVNNEMANNVS, d) conueniunt Theologorum, ICro-
rum, et Medicorum, nec non Philosophorum sententiae, quod his philtris voluntas nullius cogi possit, ad eum, quem non vult, amandum, sed imaginatio tantum potest perturbari, humores concitari, et totum corpus interius quasi accendi. Nec ignota fuisse pocula amatoria apud Romanos ICtus PAVLVVS innuit e) vbi propinatoribus poculum tale humilioribus damnationem in metallum, honestioribus relegationem in insulam, amissa parte bonorum dicitur, licet mors non fuerit subsecuta, illa vero subsecuta poenam summi supplicii. Plura quidem de hoc amatorio maleficio ex historiis et Poetis, nouis et veteribus magna congeffit ambage MARTINVS DELRIO f) ut fere praecepta, nociuae huius artis, vna cum remediis aduersis dare ibidem videatur, quo lectorem plura sciendi cupidum remitto.

§. V.

ialis poena
qm habeat
philtrum
rigente?

Sed illud adhuc monendum restat, qua poena, qui philtrum procurauerit, ipsique puellae dederit, sit plectendus?

- d) In Consil. f. Respons. Iur. Consil. 109. n. 4 p. m. 430. Edit. Francof. ad Viadr. 1704.
e) In l. 38. §. 5. ff. de Poen.
f) Disquisition. Magic. Lib. III. Part. I. quaest. 3. p. m. 375. vsque 390. Edit. Colon. Agrippin. 1679. Legi omnino meretur Literatissimus olim apud Vratislauenfes ICtus et Syndicus NICOLAVS HENELIVS AB HENNENFELD in eruditissime conscripto libello *Otium Vratislauense* nuncupato, qui ex omni Graeca Romanaeque antiquitate Cap. XXI. p. m. 154. de Philtris commentatus est. Edit. Ienenf. 1658. Iunge huic PAVLVVM AMMANNVM in *Irenico* p. 234. sub quaestione: *Quid de philtris?* vbi in *Propbasti* casus narratur, et in *Conclusions* de philtrorum natura agitur.

dus? Ius Ciuile nimis duro animaduertere modo nobis vide-
 tur, cum per allegatam Legem a) ultimo supplicio sit *Quae Iur. C*
 dans afficiendus, si etiam sine eius dolo mors subsecuta *uili*
 fuerit; sin minus relegatio vel damnatio ad metalla pro di-
 uersitate quidem personarum. Iuris pariter Saxonici vete- *et Saxonico*
 ris poena eandem sapere videtur duritiem, si SPECVLI *veteri dura.*
 SAXONICI Sanctionem b) perpendamus in verbis: Wel-
 cher Christen Mann oder Weib ungläubig ist, oder mit Zeu-
 berey umbgehet, oder mit Bergiffnüß, und der überwun-
 den wird, die soll man auf einer Hörden brennen. Quam-
 uis verba, si versionem latinam aspexeris, paulo aliter sta-
 tuat accipienda DANIEL MOLLER c) et apud eundem
 REINHARDVS ROSA in annotatione, vbi casus re-
 fertur Scabinos Lipsenses poenam virgarum mulieri cum
 perpetua relegatione dictasse, quae magicis artibus animos
 pudicos ad libidinem deflectere allaborauerat. Loquitur
 quidem allegata Sententia de magicis adhibitis artibus; inte-
 rim tamen Iuris Interpretes sub voce Bergiffnüß in ad-
 ducto articulo 13. propter aliqualem conuenientiam, ratio-
 ne nimirum subsequenti interdum ex philtris mortis ama-
 toria etiam subintelligunt positae, vt loquuntur, terminis ha-
 bilibus, pocula. Extat etiam sententia Lipsensium penes
 GEORGIVM BEATVM d) qua contra F. L. qui stu-
 prauerat ciuis alicuius H. T. filiam, cum apud ipsum li-
 belli reperti essent, in quibus signatae fuerant artes ali-
 B quae

- a) Leg. 38. ff. de Poen. vid. IOHANN. HARPPRECHTI
 Tractat. Criminal. Commentar. ad §. 5. Instit. de Public. Iudic.
 p. m. 70r. Edit. Tubing. 1615.
 b) Lib. II. art. 13. in fin.
 c) Add. Constitut. Augusti Part. IV. Constitut. II. n. 6.
 d) In Sentent. Matrimonial. Part. II. tit. 16. Cap. I. p. m. 176. Edit.
 Gerana 1609.

quae, ad amorem conciliandum adhibendae, tortura pronuntiata super articulo: Ob er der Strüke etliche H. T. Tochter, die er geschwächt, geben, oder wie, und wo er sonst die gebraucht habe? Satis luculento indicio, poenam minimum fustigationis infligendam fore confessuro.

§. VI.

*Inae philtri
poena a ICris
x aequitate
temperata.*

Circa duritiam huius legis Ciuilibus emolliendam non immorabimur, praesertim cum DIDACVS COVARRVIAS a) et BENEDICTVS CARPZOVIVS b) vt reliquos taceamus, laudabiliter satis ex aequitate, cessante hoc modo dolo, certis limitationibus legis rigorem attemperauerint. Ipse COVARRVIAS loc. citat. hanc opinionem exemplo quodam, coram Summo Atheniensium tribunali acto illustrat. *Cum foemina, inquit, poculum amatorium dederat amatori, et cum interemerat illa potionem, in iudiciumque Areopagi vocata esset, elapsam illam fuisse seueritatem Iudicum, nulla alia de causa, nisi quod planum factum esset, ipsam eo maleficio ex consulto et dolo non usam, dederat enim philtrum amoris causa, quamuis sine suo excidisset.* Equidem in ORDINATIONE CRIMINALI CAROLINA nihil expresse cautum fuit de philtris eorumque poenis: Interim tamen haud inepte Commentatores ad Articulum 130. dictae Ordinationis, vbi de crimine Veneficii verba extant, hanc Veneficii speciem referunt. Ita enim IO. CHRIST. de FROELICHSBURG c) ad artic. 130. commentatur: *Wäre die ordinari Straf des Lebens*

a) ICtus Toletanus in Operibus suis Tom. I. Part. II. Relection. Clement. de delict. et conat. n. 2. p. m. 714. Edit. Colon. Allobrog. 1679.

b) In Criminal. Part. I. quaest. 21. n. 15.

c) ICtus Austriacus in Commentario ad Nemesin Carolin. Tractat. II. Lib. 2. titul. 18. n. 4. p. m. 215. Edit. Oenipont.

bens in eine Extraordinariam zu verändern, da jemand etwas eingegeben worden, nicht aus Gemüth selbigen zu verlegen, sondern entweder unvergeßig, hochvernünftig, oder verlobt zu machen etc. plura apud eundem. Cui quoque ad stipulatur sententiae IO. PAVL KRESSIVS d) ita concludens: *Caeterum ne quid dissimulem, magis placet Carpozouii et Theodorici opinio, cum veluti primo Iurisprudentiae Criminalis principio, ne quis propter homicidium culposum capitis poenam luat.* Hinc firmo stare talo non dubitamus, quod ille, qui philtum ad conciliandum amorem puellae mente captae praeparavit deditque, eadem ordinaria stupri cum mente capta poena non sit castigandus. Quin imo, ut superius dictum fuit prolixius, ille qui pro nimio ardentiorique amore quicquam deliquit, si non impunitus relinquendus est, leui tamen poenae subiiciendus, cum non ex animi sententia, sed furore concitatus operetur, uti PAVLO, ICto, e) multo mitius loquitur PETERVS CABALLVS. f)

§. VII.

Mitior em etiam poenam ob paritatem rationis mereri illum non ambigimus, qui per magicam artem ad hoc flagitium est incitatus, adeo, ut hoc modo fascinatus stuprator mente captae poena Constitutionis nostrae XXVI. ex furore quasi omnia praecipitanter atque inconsiderate agens non castigandus videatur. Quae aequitatis ratio olim iam commouit ICtos Ienenfes, ut adultero magicis artibus

*Nec non in
qui magici
artibus incitatus et stultus cum mente capta rem habet.*

B 2

bus

d) Celeberrimus Acad. Iuliae ICtus in Commentatione ad Constitut. Criminal. Carol. V. in Not. ad articul. 130. n. 3. p. m. 258. Edit. Hanou. 1721.

e) Leg. saepius allegat. 38. §. 5. ff. de Poen.

f) In Tractat. ante citat. Resol. Criminal. Centur. III. cas. 223. n. 27. p. m. 35. seq.

bus inflammato arbitrariam tantum poenam dictauerint, ut probat CHRISTOPH. PHILIPP. RICHTER. a) Nec minorem thesi huic lucem foeneratur casus, quem IOH. BRVNNEMANNVS b) fusius cum variis et dubitandi et decidendi rationibus communicat, quod ciui cui-dam Sterinensi, cui Vetula quaedam, tum in ipsa tortura, tum etiam post eam hoc omne fassa, illicito plane modo philtrum porrexerat, remediisque abominandis et magicis vsa fuerat, quibus ita amore erga procacem incensus, ut sui ipsius notitiam ferme non habuerit, veritasque libidinum cupiditates cum ea exercuerit, et simplex adulterium commiserit, loco poenae ordinariae adulterii in Academia Rostochiensis multa 50. Thalerorum ad pios vsus inferenda fuerit iniuncta.

§. VIII.

uid si vero
is concili-
di amoris
yo puellae
ulum ama-
rium propi-
nerit, et ex
puella co-
ta in de-
ntiam inci-
it, an ex
stitutione
tra plecten-
?

Ex hisce prolatis quaestio suboritur: *Vtrum ille, qui puellae conciliandi amoris ergo, poculum amatorium propinauit, et ex hoc puella cognita demens facta, ex nostra constitutione plectendus?* Si decisio huius quaestionis e IODOCI DAMHOVDERII aliorumque a CARPZOVIO a) allegatorum sancitis esset petenda, paulo durior prodiret, adeo, ut nulla fere differentia inter voluntarium homicidium veneno tentatum, et poculum tale amoris prouocandi causa datum ibi adesse videatur, atque ab iisdem Iuris Interpretibus exitus delicti interdum fati deplorandus, non autem intentio seu voluntas perpetrantis decisionis rationem et poe-

- a) Ictus Ienensis in Decisio. Iur. Part. II. Decif. 88. n. 64. p. m. 181. Edit. Franc. et Lipsf. 1689.
b) In Consil. f. Responf. Academ. superius allegat. Consil. 109. p. m. 430.
a) In Criminal. Part. I. quaest. 21. n. 15.

poenam subministret; cum tamen, vt bene BERLICHIVS b) monet: *hodie omnium locorum generali consuetudine indultum sit, vt conatus etiam perfectus non puniatur, nisi effectus sequatur*, hic autem conatus plane ad alium effectum tendit, quam qui praeter spem sequitur. Tutissima maximeque aequa via incessurus, casum bimembrem duplici etiam analysi resoluendum iudico. Primum nimirum quaestio sese exerit: *quid iuris in poculo conciliandi amoris ergo dato? Vbi receptae ICtorum Saxoniorum atque exterorum opinionum in mitiorem sententiam inclinanti subscribo, ratione l. 14. ff. ad Leg. Cornel. de ficar. c) motus, cum durum et crudelitati proximum sit, eum, qui omni caret dolo, propter malum rei, quem non intenderat euentum, vltimo supplicio afficere.* Et si vel ratione poenae infigendae quid statuendum, in hoc casu tantum abest, vt capitis statuas, vt potius ad extraordinariam, vel relegationem, vel aggrauantes interdum ob rationes, fustigationem deueniamus. Alterum quod spectat quaestionis membrum: *si puella cognita in dementiam inciderit, sumto scilicet poculo amatorio?* argumentum ex praecedenti §. VI. ducturus indulgentiori subscriberem cum DIDACO COVARRVIA, CARPZOVIO, et KRESSIO, magnis et olim et nunc Iuris Antecessoribus, censurae, et ex culpa, mitiori saltem animaduersione, non vero ad normam CONSTITVTIONIS XXVI. ordinariae, perpetuae alimentorum praestationis, fustigationis et relegationis poena dignum iudicarem stupratorem.

b) Superius citat. Part. IV. Conclus. 10. n. 18. p. m. 83.

c) Verba legis ita se habent: In maleficiis voluntas spectatur, non exitus.

§. IX.

I. *Ad ebrietatem fit transgressio, nae spectes na si furoris.*

Ab amoris furore et rabie *ad ebrietatem* transgredendum, cum furoris quaedam species, et proximum sit simulacrum, ut facit verba HENR. BROVWER, a) imo furor momentaneus et cito transiens, vt reputat PETRVS CABALLVS, b) in quam etiam sententiam iuit CHRISTOPH. PHILIPP. RICHTER, c) ipseque CICE-RO, d) ebrios et insanos, quibus multa falsa videntur, coniungat, et SENECA e) ebrietatem voluntariam insaniam nuncupet. Quare etiam ebrii ita accipiuntur, vt cum furiosis illorum sit conditio, et regulariter se non possint obligare, vt docet BROVWER, f) et SOLON ex COMITIBVS DE CAMPELLO, g) eumque periurio liberum iudicat AMBROSIVS, qui quod ebrius iuramento etiam promisit, sobrius non seruat. h) Sed illud adhuc dubium

vi-

- a) In superius laudato tractatu de iure Connubiorum apud Batauos recepto Lib. I. Cap. 4. n. ii. p. m. 29. vid. SOLON EX COMITIBVS DE CAMPELLO ad Constitutiones Ducatus Urbini Decreto 50. sub titul. *Non si monopolio, ó incetta de vino* p. m. 383. n. 8. 9. seq. Prodiere hae Constitutiones cum perpetuis adnotationibus dicti SOLONIS DE CAMPELLO ICI Spoletini. Romae 1709.
- b) Resolut. Criminal. Centur. III. cas. 297. n. 30. p. 270.
- c) In Velitationibus Academ. Velitat. IV. Thef. 43. p. m. 91. Edit. Ienens. 1667.
- d) de diuinatione Lib. II. §. 120. secundum editionem. Geneuae 1659. publicatam, pag. ibid. 405. In aliis editionibus §. 58.
- e) Epistola 83. ad Lucilium lin. 8. et 9. p. m. 158. Edit. Parisiens. 1599. Quae tota epistola profundo circa hanc materiam iudicio est conscripta.
- f) loc. citat. n. 12.
- g) In super. allegat. Tractat. Constitution. Decret. 92. sub titul. *Pazzi si tenghino legati* p. 539. et 543. n. 48. et 49.
- h) Can. 8. caus. 22. qu. 4.

viderur, *utrum ebrius cum mente capta stuprum commit-* *Vtrum ebrius*
rens, omni poenae, ut furiosus, sit eximendus? Rigorosam *stuprans men-*
 et satis duram expectaremus a PITTACO MITY- *te captam, v-*
 LENAEO, i) rogandam sententiam, quippe qui, si ebrius *furiosus, non*
 commississet quicquam flagitii, duplo grauiori supplicio ple- *sit puniendus*
 ctendum statuit, altero propter ebrietatem, altero propter
 crimen in ebrietate commissum. k)

§. X.

Contra ea alii aliam amplexi sunt opinionem, et ebrium *Mitior ab ali-*
 mitius puniendum crediderunt. In ea enim versatur PE- *is in ebrio sta-*
 TRVS a PLACA a) sententia, sexcentis, ut solet, allega- *uitur poena.*
 tis suffultus, tandemque concludit: *Hoc vnum satis constat,*
ebrium non puniri propter culpam criminis ab eo commissi,
sed propter ipsius ebrietatis causam, in qua culpam habet.
 Cui quoque sententiae subscribit IULIVS CLARVS b)
 asserens, quod ebrius non de dolo, sed de culpa teneatur,
 eam

i) CITANTE INFERIVS DIDACO COVARRVV.

k) DIDAC. COVARRVV Tom. I. Part. III. p. m. 748. n. 4.
 circ. fin. Addantur EMANVELIS GONZALEZ TEL-
 LEZ erudite conscripta Commentaria ad Cap. XIV. X. de Vit.
 et honestat. Clericor. Edit. Francof. ad Moen. 1690. Vid. tam-
 en, quae annotant IOAN. BAPTISTA BAIARDVS
 Ictus Parmensis, ad IULII CLARI Practicam crimina-
 lem quaest. 60. n. 42. p. 222. Edit. Francof. 1621. vbi probat:
 Imperatorem Carolum V. in Hispania Edictis suis cauisse, ut
 ebriorum poena non minueretur, sed illi de ebrietate et de deli-
 cto punirentur.

a) Lib. I. Cap. 31. Epitom. Delictor n. 2. p. m. 531.

b) In Recept. sentent. Lib. V. Quaest. 60. n. 12. p. m. 215. Fran-
 cof. 1613. Videtis ANDR. TIRAQVELL. Tom. VII.
 caus. VI. per tot. p. m. 19. Edit. Francof. ad Moen. 1597. et IACOB.
 MENOCH de Arbitr. Iudic. quaest. et caus. Lib.
 II. cas. 326. per tot. p. m. 453. Edit. colon. Agrippin. 1607.

c) Quaest. XI. Lib. II. Tit. I. n. 33. 34. p. m. 33.

vnicamque inter ebrium et mente captum differentiam eam ponit PAVLVS ZACCHIAS, c) quod in delictis non excusetur à culpa.

§. XI.

quis ebrius
selligatur?

Differentia
inter ebrios.

Sed ne in acceptione vocis *ebrii* dubii finis, illud finil monendum: *non nobis duntaxat*, vt verbis HENR. BROVWERI a) loquar, *ebrius dicitur, qui ita paulum illud, quod habuit mentis ac sensus, poculis extrusit, vt nullis humanis motibus vtatur, verum belluino prorsus motu grassetur, vel veluti porcus in luto se voluet, vix aptus ad coitum; sed et qui mentis quodammodo compos ea facit, quae vix cogitasset sobrius.* Circa primam, quod attinet speciem, summam vel nimiam scilicet ebrietatem, omnem rationem alienantem dubios haerere Doctores lego, reputantes partim talem ebrium ad nullam obligari poenam, partim ordinaria poena non mitiori tamen esse puniendum. Sic MARCVS ANTON. BLANCVS b) ait: *qui est ebrius eo modo, vt ignoret, quod agat, et sequatur homicidium, in nullo tenebitur.* Et CLAVDIVS de BATTANDIER c) contra ea statuit, magnam ebrietatem quidem excusare, sed mitiori supplicio esse coercendam, quam etiam fouet CHRISTOPH.

- a) de Iur. Connubior. Lib. I. Cap. 4. n. 14. p. m. 30. De differentia ebriorum omnino legendus AVGVSTINI BARBOSAE *thesaurus locorum commun. Iurisperdent.* in nouissima Edition. per ROESENERVM Lips. 1719. Lib. V. Cap. 1. voc. *Ebrietat, Ebrius.*
- b) Ictus Patauinus in Practica Criminali p. m. 230. n. 23. Adde LAVRENT. KIRCHOV. Confil. et Responf. Tom. II. Confil. 14. n. 43. seqq. p. 57. Edit. Francof. 1605.
- c) In Praxi causarum criminalium Regula 116. vid. IOH. OTTON. TABOR Tractatum Volum. II. Criminal. Definitionum Racemat. art. 164. *de furibus iunioribus §. sum dritten* etc. p. m. 262. Edit. Lips. 1688.

STOPH. PHILIPP. RICHTER d) opinionem, asserens: *Summe ebr. delinquens non ordinaria poena est alia famae integrae, et vitae inculpatae, relegatione vel alia poena arbitraria plectitur.* Putarunt etiam non sine omni *ria poena distingendus.*
 poena esse ebrium iam olim SCABINI LIPSIENSES, qui modo pernoctauerat detractis ocreis penes rustici vicini vxorem in lecto, et denunciatus ab hac, praestito iuramento, quod nesciat, ibi patrasse aliquid, per sententiam absolutus ab accusatione criminali rustici, condemnatus tamen in eadem sententia a supra laudatis Scabinis: *Solches nemlich, daß er bey der Nacht, ohne seines Nachbars Willen, in sein Hauß und Schlaf Gemach gegangen, sich darinnen schlaffen gelegt, gegen denselben Nachbarn mit gesetzter Buß zu verbüßen, und derhalben dem Gerichte oder Richter eine Gewette geben B. N. B. e)* Quaestionem tamen illam in genere, *num summe ebrius ad adulterium seu stuprum vel etiam cum mente capta, de quo in casu nostro loquimur, a multis, non contempendis rationibus in dubium vocatam, sit idoneus propter summam et animae et corporis prostrationem virium Scholis Medicorum decidendam relinquam.*

§. XII.

Inmodicam ebrietatem ab ordinaria delinquentem liberare poena quoque CARPZOVIVS a) statuit, sed poenam suffigationis et perpetuae relegationis a Scabinis Lipsiensibus in homicidio a summe ebrio facto dictitatum fuisse ibidem legitur. Hoc tamen adhuc notandum, *ne-*

Circumstantiae tamen, et an dolus adfuerit, bene ponderandae.

C

mini

d) Part. II. Decision. 88. n. 64. p. m. 181.

e) Vid. GEORGIVS BEATVS in sentent. Matrimon. Tit. 20. p. m. 180. Edit. Geran. 1611. qui totam prolixam fati Scabiorum Lipsiensium enarratis omnibus circumstantiis loc. citat. exhibet.

a) In Criminal. Quaestion. 146. n. 32. seqq.

mini summam ebrietatem alleganti esse fidem habendam, nec ad iuratoriam hunc in lapidem allisionis impingentem esse admittendum assertionem, quem per testes ebrietatem probare oportet, vt fuse apud CARPZOVIVM b) legitur. Illa tamen summa ebrietas tunc non excusabit, quando quis propositum occidendi foueat, eum in finem factus ebrius, vt maiori animi virtute, magisque heroico ausu facinus ingrediatur, atque eo impudentius in effectum deducat. c) Cum in illo casu tantum, quando quis non ex proposito et de industria, sed vini ignorata vi deceptus inebriatur, a dolo excusetur. d) Et qui sciuerit se solitum manus ad arma imponere, hominesque percutere, cum inebriaretur, ebriusque data opera fuit factus, e) PETRI CABALLI e) suffragio ordinariae subiiciendus est poenae, quippe qui scienter et animo quasi praemeditato id dedit causae, vt consequens necessario exinde resultaret malum.

§. XIII.

*Modice ebrius
et stuprans
mente captam
ordinariam
aut poenam.*

Alteram ebrietatis speciem quod spectat, quam MARCVS ANTONIVS BLANCVS a) ita delineat: *quando quis paulisper est exbilaratus propter vinum, non tamen est alienatus a ratione, et sic modica est ebrietas, non extra poenam esse ICI consentiunt.* Cum itaque breuibus maioris ordinis gratia pauca de ebrietate sint dicta, et nunc qua-

b) ibid. n. 60.

c) Vid. CARPZOV loc. cit. n. 56 57. et IOH. CHRISTIAN A FROELICHSBURG, Commentar. ad Ordinat. Criminal. Tractat. I. Lib. IV. tit. II. p. m. 280.

d) Vid. C. P. RICHTER, Confil. Volum. I. Part. V. Confil. 8. n. 5.

e) Resolut. Criminal. Centur. III. cas. 297 n. 10.

a) ICIus Patauinus in Practica Criminali p. m. 230. n. 27. prodit Francofurti 1597.

quaestio decidenda: *Virum modice ebrius supinator mente captae, poenae subiaceat ordinariae?* Quam affirmando de Iure decidendam putarem, cum omni ratione et usu non careat, qui coire potest b) et ad stuprum aliae naturae vires requirantur, quam ad homicidium, et tunc non animus vino depositus, sed venter mero aestuans cito desumat in libidines. c) Nisi quis misericordia ductus veniae quid indulgere velit tali ebrio, ob primum quasi gradum alienationis mentis. Id quod tamen CARPZOVIO d) et C. P. RICHTERO e) aliter visum fuit, cum in utroque loco poena gladii ebrio propter commissum adulterium sit dictata, causamque CARPZOVIVS loc. citat. ponit scientiam, si quis non ignorauerit se solere in ebrietate delinquere, et tamen non abstinerit a vini immodica potatione.

§. XIV.

Poenae quoque nostrae Constitutionis merito obnoxius erit, qui puellam modice ebrius dolo malo ad potum allectam eumque in finem temulentam fecit, ut postea eam summa fere ebrietate rationis usu exutam commodius constupraret. Dolus enim, qui causam huic maleficio dedit, poenam poscit grauiorem, cum Iura succurrant deceptis, non decipientibus a) et pro stupratore violento habendus ille, qui inebriatam adeo, ut nunc dormiens destituta sit facult.

Modice ebrius simul ac sobrius dolo in ebriatam ac dormientem stuprans puniatur ex hac lege.

C 2 cul-

- b) HENRIC. BROUWER de Iure Connubiorum, Lib. I. Cap. 4. n. 14.
- c) ut loquitur Can. 5. Distinct. 35.
- d) In Criminal. Part. III. Quaest. 146. p. m. 373.
- e) Vol. II. Consil. 351. n. 10. p. m. 1026.
- a) L. 2. §. 3. ff. ad Senatus Consult. Velleian.

cultate resistendi, vitiauit. b) Secus vero si ebrietas saltem irritauerit et adiuuerit stuprum, annotante ad Ordinationem Criminalem IOH. CHRISTIAN de FRÖLICH-BVRG. c) Licet modo dotis praestationem iniungat stupratori BVRCHARDVS BARDILVS d) id quod fortean in terris, vbi Constitutio Electoralis Saxonica non recepta, de eo casu intelligendum erit, si foemina non dolose fuerit inebriata ab ipso stupratore, nec ebrietas omnem alienauerit mentem. In hoc autem casu parum abest, quin sententiae ANTONII DIANAE e) subscribamus contra Patrem PELLIZARIVM statuentis: *Stuprum in foeminam dormientem nec sentientem coiri, commissum, pro rapto, aut violento stupro esse habendum, si prius haec ex industria eum in finem consopita fuerit opio, aut alio medicamento; non vero pro rapto esse reputandum, si id commissum fuerit occasionaliter, et sine alia violentia.* Ex mente tamen ICTorum Saxoniorum et ad ductum Sanctionis Electoralis ad praestationem alimentorum talem ex infidiis stuprantem teneri, nec non fustium ictibus exterminandum, extra omne dubium positum esse autumamus, cum ebrietas mentis alienationem inducat, et puellam furiosae vel mente captae similem faciat, vti videre est apud CARP-ZOVIVM f) et BERLICHIVM. g)

§. XV.

- b) Ob rationes in sequenti §. vbi furiosis et mente captis aequiparatur dormiens, datas.
 c) Tractatu II. Lib. III. p. m. 247.
 d) In Disputat. habit. Tubing. de satisfactione stupratae membr. 3. n. 17.
 e) Panormitani Clerici Resolution. Moral. Tom. VIII. Tract. 6. resol. 7. p. m. 138. Prodiit Lugduni 1667.
 f) Crimin. Part. II. Qu. 69. n. 35. p. m. 156.
 g) Conclus. Part. IV. concl. 37. n. 6. p. m. 238.

§. XV.

Alia vero hic adhuc suboritur quaestio: *Virum stuprator puellae paucillum vini bibentis subitaneo morbo correpta, ut superueniente lyphymia, seu animi defectione, vel postea morbo comitali prostratae, poenam ex hac Constitutio-
ne expectet?* Id quod negandum putamus. Superueniens enim morbus est quasi casus fortuitus, de quo stuprator nullo tenetur iure. Aequitati convenientem quoque agnoscit hanc sententiam ANTONIVS DIANA, a) *Pro rapto, inquit, aut violento stupro non est habendum, si quis habuerit copulam cum foemina, quae subita apoplexia correpta est, vel alio morbo sensibus destituta.* Quae tamen Dianae verba ita accipienda credo, intelligenda nimirum esse de ea, quae ad amplexus parata, vel iam coitum patitur, subito vero morbo sensibus vel destituitur, vel turpem efflat animam. Cum in alio casu, si quis epilepticam puellam vel ex animi defectione laborantem stupro polluerit, in qua nullam differentiam a furiosis vel mente captis inuenimus, cum suspensa ac alienata quasi omni ratione ac sensu potius pro mortuis habeantur, merito locum sibi vindicet nostra Constitutio, imo si quis eo malitiae peruenerit, ut morbo tali enecatam puellam stuprauerit, (prout in genere de Pollinctoris seu Salinariis Aegyptiacis meminit HERODOTVS b) eos cum foeminis demortuis rem habuisse) longe duriori c) et capitis poena sit plectendus. d)

C 3

§. XVI.

- a) Vid. loc. citat. praecedent. §. Resol. 7. n. 3.
 b) In Euterpe p. m. 64. lin. 14. Edit. Francof. 1594.
 c) Vid. NICOL. BOERII Decis. 316. n. 12. p. m. 629.
 d) vid. CONSULTATOR. CONSTITVT. SAXON. Tom. I. Part. 4. Question. 36. et Tom. II. Part. 4. Question. 68. per tot.

§. XVI.

*in tamen vi-
tur ex no-
a lege vene-
qui dolo
orum in-
iatus de-
ntem su-
at.*

Illum tamen exceptum putamus, qui ab agnatis puel-
lae mente captae, siue promittendarum nuptiarum causa,
siue ab aliis alias ob rationes inebriatus fuerit, siue etiam
medicamen quoddam stuporem menti incutiens vino esset
iniectum, vel Aphrodisiaco inter pocula propinato, data-
que cum puella ad lasciuiam occasione ad venerem quis in-
citurus, hocque pacto sine sua culpa ebrius vel positus extra
se factus, vel si focii eius, ipso nescio, sal quoddam in vi-
num coniecissent, a) et exinde stuprum cum mente capta
esset commissum; cum nullo modo adstricti ad aliquid, si-
ue voluntate et intentione peccasse dicendi, *qui calliditate
et per fraudes dolumque aliorum seducti sint*, HENRICVS
BROUWERVS, b) et nemo de exitu teneatur, qui sine vo-
luntate atque intentione aliquid fecerit, *in maleficiis enim
voluntas spectatur, non exitus.* c)

§. XVII.

*I. Dormien-
s furioso-
rum vel mente
piorum no-
ine veniunt,
iuriam pa-
untur, eo-
que cum
ente captis
re gaudent.*

Egimus hucusque de iis personis, quae quodammodo
sub furiosorum vel mente captorum nomine continentur:
restat adhuc, vt nonnulla de *Dormientibus* sine rationis ac
iudicii usu, vel delictum perpetrantibus, aut patientibus, in
medium proferamus. Non fert thematis et temporis ra-
tio, vt dormientium et somniantium Iura hic pertractemus,
quae magnam partem discussa atque enucleata deprehen-
des apud CHRISTIANVM THOMASIVM. a) Sed dor-

a) Vid. IVLIVS CLARVS Lib. V. Quaest. 60. n. 12. p. m. 215.
qui hoc modo delinquentem a culpa et dolo excusat.

b) de Iur. Connubior. Lib. I. cap. IV. n. 14. p. m. 30.

c) l. 14. ff. ad l. leg. Cornel. de Sicar. Vid. et CARPZOV. cri-
minal. P. I. Qu. I. n. 17.

a) In Dissertat. de Iure circa somnum et somnia, habita Lipsiae, d.
22. Martii 1687.

dormientium conditionem in tantum sumus consideraturi, in quantum quoad effectus Iuris circa delicta decisionem petere queant ex nostra Constitutione. Qui si accuratiori mentis lance illorum conditionem pensitaueris, non modo pro *furiis* et *infantibus*, qui de IVRE CANONICO licet hominem mutilent vel occidant, nullam ex hoc irregularitatem incurrant, b) habendi; IVRE etiam CIVILI *furiis* et *pupillo* c) iungendi, quid? quod mortuo affimilandi, propterea quod *somnus frater mortis* dicatur. HESIODVS enim somnum et mortem noctis fuisse filios asserit, d) hinc et SENECA e) et VIRGILIUS f) HESIODI vestigia prementes *somnum fratrem et consanguineum mortis* nuncuparunt; quapropter etiam dormientis actiones furiosi, imo mortui ex hoc principio factis passim apud Iuris Interpretes g) equiparantur. Cui, licet ex voto

PE-

b) Cap. vnic. clement. de Homicidio Voluntar.

c) L. 1. §. 3. ff. de acquirend. vel omittend. Possess. videbis MARCVM ANTON. BLANCAM, in Pract. criminal. n. 2. p. m. 232. et LAVRENT. KIRCHOV. consil. et respons. Tom. II. consil. 14. n. 66. p. 58. Ed. Franc. 1605.

d) in Theogonia.

e) in Hercule furent. v. 1065. de somno cecinit:

Tuque o domitor
Somne laborum requies animi,
Pars humanae melior vitae
Volucer matris genus Astracae
Frater durae languide mortis.

f) Lib. VII. Aeneid. v. 278.

Tum consanguineus lethi sopor.

g) HARPRECHT. consil. Tubing. consil. 86. n. 59. CHRISTOPH. PHILIPP. RICHTER, decis. decisio. I. n. 115. p. m. 23. PAVLVS ZACCHIAS in Quaestio. Medico-Legal. Lib. II. tit. 1. Qu. 12. n. 4. et 5. p. m. 34. et IDEM Lib. IX. consil. 29. n. 3. p. m. 724. aliisque ibidem allegati.

PETRI a PLACA h) iniuria fieri nequeat, v. g. *abscisso-
ne vestium*, rectius tamen ideo, quia furioso ac infanti ini-
iuria inferri potest, ac eo nomine actio datur, dormienti
quoque iniuriam inferri posse statuit IACOBVS de BEL-
LO VISV i) *cum dormientes furiosorum et infantium no-
mine veniant, et ex aequo eadem Iura illis sint attribuenda.*
Quare etiam foeminae dormientis vel in hunc finem ab
alio inebriatae, vti praecedenti §. XIV. demonstratum, vel
naturaliter graui innexae somno, stupratorem ex sententia
Constitutionis nostrae, praestitis stupratae alimentis cum
ictu fustium extorem ire statuimus, cum, vt in vulgus abiit,
vbi eadem est ratio, vt in mente captis, propter deficientem
consensum, et praesumptam violentiam, *ibi eadem*, vt in dor-
mientibus, *est Iuris dispositio.* k)

§. XVIII.

*dormientes
delictis non
ligantur.*

Deficiente itaque rationis vsu, atque in delictum con-
sensu, regulariter non obligantur dormientes, licet con-
tra alios in somno deblaterantes maximas eructauerint ini-
urias, vel etiam reali iniuria, vel verberibus aliisque modis
alios

h) Epitom. Delict. Lib. I. cap. 31. n. 4. p. 546.

i) In aurea practica-criminali cum Arnoldi Baerti notis Lib. I.
cap. 17. n. 8. p. m. 185. Edit. Colonienf. 1580.

k) Vid. IOH. PHILIPP. Treibers Dissertation. habitam, Erfur-
ti 1710. d. 27. Septembr. sub titul. *Iura dormientibus scripta.*
Thes. V. sub n. 2. 3. 4. vbi satis atque erudite ex optimis multo
maximo numero adductis Iuris Interpretibus asserta haec pari-
ter comprobantur. Legi etiam meretur sub n. 5. ad calcem hu-
ius dissertat. ab eodem laudato Auctore MATTHIAE BER-
LICHII, Part. IV. conclus. 37. n. 6. de virgine dormiente stu-
prata contra BENEDICTVM CARPZOVIUM via-
dicata opinio, vbi prioris sententia non contemnendis adstruit
argumentis.

alios affecerint, a) adeo vt Dormiens homicidium com-
mittens, non plectatur ordinaria poena, neue, vt sta-
tuit MARCVS ANTONIVS BLANCVS b) peccare
dicatur, eiusque delictum de IVRE CANONICO c) in
genere non puniatur, nisi eo casu, si iste, qui inter dor-
miendum alios iniuriis afficere solet, bene reminiscatur
facinoris, idque ex postfacto, vel matutino tempore ex-
pergestus gloriabundus recitet, quod hoc vel illud delicti
in somno seu dormiens perpetrasset, et hoc modo facti
turpitudinem, cuius potius eum poenitere decuisset, ratam
habuisset, vt non praeter asquitatem decernit IACOBVS
MENOCHIVS d) vel etiam si vigilans ipse satis cogni-
tum haberet, quod dormiens surgeret, arma caperet et ho-
mines prosequeretur, tunc enim propter non adhibitam
diligentiam et omissam in remouendis armis et bene oc-
cludendo cubili cautionem, ne dormiens alicui noceret,
poena quidem propter culpam, cuius hoc pacto non purus,
extraordinaria castigandus, *mitiori* vero, vt credit PE-
TRVS a PLACA e) *de culposo homicidio*, quod et prolixè
D tue-

- a) IODOCVS DAMHOUDERIVS Prax. criminal. cap. 157. n. 12. p. m. 207. et BARTOLVS in *tertium Tomum Pandect. ad lib. 48. tit. 9. l. 9. §. fin. p. m. 857. Ed. Basil. 1562.*
- b) Pract. crimin. p. m. 233. n. 1.
- c) in antecitat. cap. vnic. clement. de homicid. voluntar.
- d) De arbitrar. Iudicium Quaest. et causis Lib. II. casu 327. n. 8. p. m. 453. vid. DOMINICI CARDINALIS TVSCHI Tom. II. conclus. 716. p. m. 535. sub titulo: *Dormiens non delinquit*, et BENEDICT. CARPZOV. P. III. quaest. 146. n. 55.
- e) Epitom. Delict. cap. 31. p. m. 545. adde IVLIVM CLARVM, *lctum Mediolan. in Lib. V. receptarum sententiarum* quaestio-
ne 60. n. 13. p. m. 215. Edit. Francof. 1613.

tuetur PAVL. ZACCHIAS. f) Quo etiam certo modo mulieres dormientes, tamque graui obrutae sopore, vt infantes opprimant, a poena immunes sunt referendae, nisi supina negligentia et interdum lata culpa, dolo aequiparanda, certam poenam rogent, g) cum mulier de somnolentia antea admonita atque obiurgata, infantem, quem hoc non obstante penes se in lecto collocauerat, eumque stertens oppresserat, culpa non vacare dicatur. h) Mouerat huius generis supina negligentia Ordinem ICtorum Tubingensium i) cum quis ex mandato pecuniam alium in locum deferendam, et sacculo inclusam, ita equo suo imposuisset, vt sacculum ante se, equo insidens, nec ligamentis ad ephippium alligatum libere coram quidem haberet, sed posthaec per tempus aliquod super equo *dormiens* eandem pecuniam perdidisset, vt ad restitutionem pecuniae propter insignem culpam dormientem hunc equitem condemnarent. Alias vero dormientem stupratam, quin imo in crimine *raubegastis* contra naturam cognitum impunem esse vult dormientem, dicitque vim passum et raptum PETRVS CABALLVS. k) Dormientem etiam puellam stuprum passam, illudque iuramento asseuerantem, absoluerunt quidem SCABINI LIPSIENSES ab inquisitione,

coll-

- f) In Quaest. Medico Legal. Lib. II. Tit. I. Quaest. 12. n. 12. 13. 14. p. m. 35.
 g) IOH. FICHARDVS ICTus Francofurt. Tom. 3. consil. 40. Prodiit Darmstadtii et Giesae 1677.
 h) Videbis IOH. BERNHARD FRIESE, Disp. de dormientium delictis, Ienae 1701. habitam §. 7.
 i) Vid. FERDINAND. CHRISTOPH. HARPREHTI consilior. Tubingensium. Tubingae 1699. publicatorum Volumen VI. consil. 86. p. m. 1654. seqq. per tot.
 k) Resolut. criminal. Centur. I. cas. 16. n. 40. p. m. 27.

condemnarunt tamen in expensas. l) Verum ordo ICTORVM VITEBERGENSIUM m) a Praetorio Roswicensi rogatus ream absoluit non ab inquisitione tantum, sed etiam ab expensis in inquisitionem factis.

§. XIX.

Fuit in praecedenti §. XVIII. *de dormiente, et inter somniandum surgente, armaque capiente paucis iniecta mentio.* Et cum regulariter gladius vltor ex luris dispositione delicta soleat ordinaria ac iisdem condigna poena vindicare, nisi citra voluntatis arbitrium, rationisque moderamen quid fiat, quod sine poena iubeat esse perpetrantem, ex iisdem tamen legum sancitis eodemque aequo iure hominem *noctambulium, dormientem*, licet diuersis modis delinquentem propter mentis per somnum alienationem non puniendum iudicarem. Mira quidem et fere supra fidem narrantur in historiis huius generis *nocturnorum grassatorum dormientium* exempla, et nisi grauissimorum interdum accederet ICTorum auctoritas, dubia omnino staret asserti veritas. Cuius generis *dormientis* vel potius *noctambulonis* mirum ex BALDO referunt casum ANDREAS TIRAQVELLVS a) et TOBIAS GRANZIUS b) quod fateatur BALDVS se vidisse *Pisanum, qui alto somno pressus, se a lecto erexerit, seque totum armauerit, deinde per totam ciuitatem cantando cursitauerit, Cardinalem Zabarrellam*

*Ex eodem
ris ratione
noctambulo-
nes mente
captorum si-
miles a poen-
eximuntur.*

D 2

rellam

l) Mens. April. 1704.

m) eod. ann. Mens. Iulio.

a) In operibus suis Tom. VII. cauf. 5. n. xi. p. m. 19. qui alia adhuc affert exempla, rationesque huius mali, apud celeberrimos suae et priscae aetatis Physicos ibidem denominatos, indigitat quaerendas.

b) In defens. Inquisitor. Part. I. cap. V. membr. II. Sect. 3. Art. 3. n. 104. p. m. 489.

rellam narrasse, se quendam habuisse socium Anglicum, qui dormiens Parisiis nocte monasterium D. Benedicti exuerit usque ad flumen Sequanae, ubi puerum repertum interfecerit atque domum reuersus dormiens adhuc se in lectum iterum collocauerit. Quos tamen hunc in modum delinquentes noctambulones diligenti antea habita circumspectione, ne fraus atque effecta alti soporis causa malitiae patrociniū pariat, a poena eximunt, impunisque esse iubent ICTI, c) cum vero simulata interdum somni grauitas, quae probe inuestiganda, toti huic negotio, latente saepiuscule vel amore vel vindicta, dedisse causam potuerit, multoque maxima inter reliqua delicta v. g. iniurias, homicidium etc. sese ostendat differentia, quae ad sui perpetrationem eas tantum admittunt vires et qualitates, quae vel etiam in *dormientem* per praesumptionem cadant; quotidianaque etiam comprobet experientia, saepissime *dormientes* altoque sopore sepultos oggannire, siue etiam contra alium atque alium iniurias eructare, vel surgere, quin imo arma arripere, hisque nocere posse aliis: Interim tamen, vtrum ad actus venereos alto *dormiens* somno devenire, stuprumque inferre valeat *homo noctambulus*, cum omnino suffragante HENRICO BROVVERO d) longe aliae ad stuprum vires externaeque circumstantiae quam ad homicidium requirantur, haud immerito dubius haereo, inque medio relinquam: *vtrum dormiens noctambulo*, vt supra fidem videtur crede-

- c) ANDR. TIRAQUELL. Tom. VII. de Poenis caus. V. p. m. 18. sequ. TOB. GRANZ loco superius citato. IODOCVS DAMHOUDERIVS in *Praxi rerum criminal.* cap. 59. n. 5. p. m. 82. PETRVS CABALLVS in tractatu *de omni genere homicidii* p. m. 21. n. 182. sequ. Ed. Franc. 1613.
- d) De iure connubiorum Lib. I. cap. 4. n. 14. p. m. 30. in verbis: *omni ratione et sensu non caret, qui coire potest etc.*

credere et statuere PAVL. ZACCHIAS e) *virginem, quam ardentem amat, stuprare queat, et an non potius talis stuprator ordinariae poenae sit subiiciendus?* Caeterum non possumus, quin casum a Dn. NIC. CHRISTOPH. LIBERO BARONE DE LYNCKER, f) relatum, de foemina puerpera a sagis per magicas artes ad nocturnam ambulationem, atque vt in aqua se ipsam submergeret coacta, cum illud omne, testante allegato casu, *non dormienti*, sed ex proprio asserto *vigilanti*, et magicis, vt ibi dicitur, artibus agitatae acciderit, ad rhombum quid facere, et praesenti nostro themati inferuire non credamus.

§. XX.

Quaquam autem dictum iam antea fuit, stupratorem *Stuprata puella dormiens iuramento ignorantiam suam comprobat.* puellae inebriatae et dormientis ex stupro in mente captam commisso teneri, non tamen cuius assertioni puellae *se dormiuisse* ac ignorasse tam facile creditur, cum fraudulentus docuerit simulationis euentus, *non omnes, qui claudunt oculos, dormire.* Dubitarunt ICTi Ienenses a) puellae, se dormientem esse stupro commaculatam, fidem habere, cum assereret se in grabato subito obdormiuisse, et

D 3

ab

e) Quaest. Medico Legal. Lib. II. tit. I. qu. 12. n. 14. p. m. 34.

f) Quem volum. II. consultation. Iuris Responf. II. p. 9. 10. sequentibus, imprimis ad n. 5. recenset. Varia autem noctambulatorum exempla vel ineptientium, vel alius vel sibi nocentium, vna cum variis, de iisdem multorum eruditorum sententiis, in hanc illamue partem et rationem, quae causa huius accidentis et nocturnae ambulationis sit, inclinantibus, vide in IOH. IACOBO SPEIDELII *Speculo Iuridico-Politico-Historico* etc. p. m. 117. seqq. sub n. 74. prod. Norimberg. 1683.

a) CHRISTIANI WILDVOGELII ICTi Ienensis responsa et consilia. Jenae 1717. Responf. 212. n. 8. 9. p. 468.

ab adueniente, quem expectabat, hero esse compressam, interque reliqua dubitationum momenta adduxerunt, admodum suspectam fieri affirmantis fidem, quod *cum ipsa virgine dormiente et nondum deflorata* ex Medicorum testimoniis stuprator sine ipsius sensu in somno stuprum perficere haud potuerit. Quare etiam, cum R. B. contra D. S. denunciaret, *se stupratam ab eo, nec aliquid dormientem sensisse, matutino tantum tempore, cum surgere voluisset, ex-pergefacta a somno, vidisset D. S. ad latus suum cubantem, quem durissimis verbis e lecto pepulisset, nec tunc obseruasse se compressam, nisi quod postea grauida fuerit*, SCABINI LIPSIENSES, b) super hoc consulti, vt iurisiurandi religione id asseueret, pronunciarunt, sequentemque Iuramenti formulam praescripserunt: Daß R. B. vor allen Dingen, nach vorgehender scharffer Verwarnung vor der schweren Straffe des Meineydes, dabey auch ein Geistlicher zu gebrauchen, vermittelst Eydes zu erhalten, und daß sie von D. S. wahrhaftig im Schlasse überfallen, und geschwängert worden, Sie auch darüber nicht erwachet, noch es wesentlich geschehen lassen, ihre Einwilligung auch in den Bey-schlaff nicht gegeben, und sonst mit demselben sich fleischlich nicht vermischet, zu schwören schuldig. etc. Eundem fere casum refert Illustr. Dominus IOH. HENRIC. de BERGER, c) Qua etiam ex ratione, cum casus in Iudicio ventilaretur, quod vitricus, qui verbis ante minacibus vfus: Er wolle der Stieff-Tochter einen Poffen thun, in lecto stertentem, nec perferentem impregnauerit, in consilium rogati paulo

b) ann. 1699. Mens. Iun.

c) In Elect. Iurisprud. criminal. cap. I. thes. 3. n. 3. p. m. 9.

paulo ante laudati SCABINI LIPSIENSES d) decreuerunt: Daß Sie, als Sie von ihrem Stieff-Vater E. K. geschwängert worden, so feste geschlafen, daß sie es nicht gemercket, weniger ihren Willen in solchen Bey-schlaff gegeben, und daß sie schwanger sey, nicht gewußt, sondern dieses erst, da es ausgebrochen, und ihre Mutter sie deswegen zur Rede gesetzt, erfahren, zu schwören schuldig.

§. XXI.

Fuerunt itaque a nobis, quae propter materiae affinitatem ad Thesin: *de supra in mente captam commissio*, adducenda visa sunt, circa potiores illius species, *Amorem, Ebrietatem, et Dormientes*, leui quidem penicillo delineata; mantissae autem loco adhuc propter materiae aliqualem uenientiam pauca lubet adliicere, quid de *stolidis seu stupidis vel supratoribus vel supratis* ad Constitutionis nostrae XXVI. normam sit iudicandum? Non quidem nobis est animus *stolidorum seu stupidorum*, qui etiam ab aliis *grossi, grossolani, a) indiscreti, insulsi, simplices, tardi, bardi, buccones etc.* b) vocantur, conditionem et causas hebetioris rationis, utpote pertinentem ad scholas *PHYSICORVM* et *MEDICORVM* inquisitionem pertractandi; Sed cum nonnihil iam dictum

Transitio fit ad stultos seu stolidos, tanquam analogum mente captorum,

quorum apud Ictos varia denominatio

d) M. Februar. 1704.

a) PETRVS HEIGIVS, Ictus Vitebergens. in quaest. Juris Part. II. quaest. 38. n. 29. p. m. 329. prod. 1606.

b) PAVL. ZACCHIAS quaest. Medico-Legal. Lib. II. quaest. 7. n. 5. 6. 7. p. m. 20. adde si placet, quem profert M. A. PLAVTUS in *Bacchid. Actu V. scena 1.* huius furfuris catalogum, ubi Nicobolus se ipsum increpans, his utitur titulis:

Quicumque ubique sunt, qui suere, qui que futuri sunt posthac Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blemi, buccones.

lorum de-
ripiō.

Ion sub no-
ine mente
ptorum
mprehen-
untur.

ctum fuerit de *stupidis vel stolidis* in §. XI. prioris dissertationis nostrae, de *stupro in mente captam commissō*, quod nimirum primum genus *mente captorum* ex mente Pauli Zacchiae constituant, periculum *impraesentiarum* faciemus, quid ad *dictamen nostrae legis Saxonicae de iisdem stuprum committentibus sit sentiendum*. Quos PETRVS HEIGIVS d) ita describit: *qui neque insaniunt, neque noxii cuiquam sunt, aut toto animi iudicio carent etc. Sed prudentiae non satis sunt ac Consilii compotes etc. et obrustor et stupidior mens existit, suntque plane medii inter prudentes et dementes, id est, qui nec tota mente praediti, nec tota rursus sunt priuati, sed ad aliquem modum prudentiam capiunt*. Merito exinde Illustr. Baro NICOL. CHRISTOPH. de LYNCKER e) huius generis homines, licet hebetioris et tardioris ingenii ac obtusi iudicii sint, dementium societati non adscribit. Quid quod ipse HEIGIVS f) attestatur, cum ipsi Ordini Ictorum Vitebergensium virginis cuiusdam testamentum, quae stupiditatis et simplicitatis fatuae nomine semper male audierat, oblatum, fuisset iudicatum: *Non propterea minus valere, quod simplicioris intellectus fuisset testatrix, cum mente nihilominus ad aliquem modum uteretur, et dispositio ipsa nihil insani aut absurdi in se contineret.*

§. XXII.

c) Quaest. Medic. Legal. Lib. II. Tit. I. Quaest. 2. n. 3. p. m. 6.

d) Loco superius citato p. 329. n. 27. 28. 29.

e) In consultationibus Iuris Tom. II. Ienae 1715. editis consultat. 60. n. 15. p. 221. in verbis: *Insonderheit aber diejenige Menschen, so nicht eben hurtigen, sondern langsamen Verstandes, auch dumm und einfältig seynd, obtusi seil. et substupidi, nicht eben für Verstandlos und als ob sie gar keinen Verstand wie dementes hätten zu achten.*

f) loc. citat. n. 90.

§. XXII.

Stupidum mente captae stupratorem ex rigore Con-
stitutionis nostrae puniendum esse, ex praemissis, cum men-
tis compos habeatur, luculenter patet. Verba enim Con-
stitutionis Saxonicae, wahnwitzig, sinnlos, non diminu-
tum et tardum ingenium vel iudicium denotant, sed tot-
tam mentis captionem, siue rationis absentiam, et caren-
tiam indigitant, quae tamen de stupidis dici non potest. Hinc
etiam, cum paucis abhinc annis G. O. homo ex medicor-
um testimonio tardi ac obtusi ingenii ac iudicii M. R. M.
puellam plane mente captam se stuprasse falsus esset, a
SCABINIS LIPSIENSIBVS a) sententia sequentem in
 modum fuit concepta: Daß G. O. der an M. R. M. als et-
 ner armen gebrechlichen, und ganz albernen ledigen Wei-
 bes-Person verübten Unzucht halber, gestalten Sachen nach,
 und in Ansehung, daß auch bey ihm dießfalls einiger Wang-
 gel, bey dem er aber doch, was er thun und lassen sollt, zu
 überlegen nicht ungeschickt ist, sich ereignet, mit Ruthen im
 Gefängniß ziemlicher Weise zu züchtigen, auch zu Entrich-
 tung derer Gerichts-Expensen pro rata, und so viel er daran
 verursacht, anzuhalten. Immaßen er auch ernannter M.
 nach Anleitung der Churfürstl. Sächs. Constitution 26. Part.
 IV. zu wöchentlichen Unterhalt auf Lebenszeit 10. Gr. zu rei-
 chen, so wohl die auf diesen Proceß gewendeten Unkosten zu
 erstatten schuldig. Acquitati quippe erat maxime conueniens,
 illi relegationem remittere, qui sine Curatore viuere non pos-
 set. Eadem superius allegata ex ratione stupratorem *stupi-*
dae poena dictae constitutionis, non ad stupidam sed mente ca-
ptam

Stupidus ve-
solidus men-
te captae si-
prator subi-
cet Constitu-
tionis Saxon-
icae, et poen-
ibidem stat-
tae, licet i-
terdum mi-
getur.

Nec locum ha-
bet poena Con-
stitutionis ra-
tionis supra-
toris, si stupi-
da fuerit stu-
pro commissa
lata.

a) Menl. Octobr. 1725.

ptam quadrantis afficiendum non putarem; interim tamen non diffiteor, grauiori quam ordinaria stupri poena animaduerti posse in stupratorem *stupidae*, et huc bene HENRIC. BROVWERI b) verba esse applicanda, *si dolus improbius causam dederit stupri, aliudue nefas illud comitetur*, quod grande nefas in tali stupro cum tam miserabili persona omnino exinde adesse apparet, ad duriorem ordinaria poenam esse deueniendum. Non tamen ex tenore huius Constitutionis Saxonicae stupratorem *stupidae* vel perpetua alimentorum praestatione, vel fustigatione plectendum existimarem, cum haec poena illi, qui *mente captae* stuprum infert posita, licet aliis modis haec poena exasperari queat.

§. XXIII.

*si stupiditas
soliditas
ma sit, ut
otius ad de-
centiam sit
ferenda.*

At enim vero, licet *stupidos*, qui non omni ratione carent, breui ante ordinariae poenae, parua addita mitigatione, subiacere adstruxerimus: non tamen illud ad omnes, *Stupidorum* nomine venientes, volumus extensum. Datur enim, vt quotidiana docet experientia, aliud adhuc hominum genus, quod etiam *stupidorum vel stolidorum* nomine vocatur, in quibus exiguum sanae mentis sensum, paucis exceptis actibus, inuenies, adeoque mancum iudicium, vt potius *mente captis* adscribendi. Annotat, vt solet, terse ac erudite ad Artic. 179. Nemesios Carolinae a) IOH. PAUL. KRESSIVS a Ictorum Ordine Academiae Iuliae

b) De iure connubior. Lib. I. cap. 26. n. 17. 18. p. m. 271. et 272. et ibi citatus ANDREAS ALCIATVS, *Paradoxor. Lib. V. cap. 10. p. m. 109. In Operibus Francof. 1617. editis.*

a) In commentatione ad constitut. criminal. Caroli V. p. m. 434. seqq. Edit. Hannover. 1721.

liae ad Casum 1718. M. Aug. propositum infanticidium commissum a maxime stupida matre concernentem, fuisse tunc ab ordinaria poena recessum, propterea, quod magis ad mente captos quam ad stupidos homines visa fuerit referenda. Interim tamen non sine omni poena esse voluerunt modo laudati ICTI hanc crasse stupidam, quae si plene captis mente annumeranda fuisset, extra omnem mansisset, cum satis iam punita miseria sua, et ne afflicto ulterior addatur afflictio, ut loquitur CARPZOVIUS. b) Sed omissa suffocationis poena in aqua vel gladii, ob stupiditatem malitiam illius, quae cum malitia infantum et tantum non bestiarum conveniebat, ut modo cum laude allegatus dicit KRESIVS c) dolore aliquo, virgarum castigatione coercendam esse, per unanimiam apud inclutum Academiae Iuliae ICtorum ordinem concludebatur. Hinc etiam qui huius generis stupidam vel potius mente captam vocandam, comprimit, merito ex lege nostra propter maximam puellae miseriam, et deficientem eiusdem in delictum consensum, accedentemque dolum stupratoris atque effrenatam malitiam teneri credimus. Tantum.

b) In criminal. Part. III. Quaest. 145. n. 18.

c) loc. citat. sub n. 8. p. m. 435.

Leipzig, Diss; 1734

f
Sb,

VD 18

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

70.
1734,24^a
SSERTATIO
DE

V P R O
TE CAPTAM
MMISSO

QVAM
CTORVM ORDINIS
SIS CONSENSV
VDITORVM EXAMINI
SISTIT
VS GOTTOFREDVS
HMIDIVS

ONDENTE
Sebrecht Steinbach,
TISBVRG. MISN.

V. MAII M DCC XXXIV.
LANGENHEMIANA.

